

törzslapja, az anya- és csecsemőgondozás lapja, terhes lap, melyen a szülőnőket tartják nyilván, iskolás gyermekek egészségügyi törzslapja, „Kedves Szülők!” feliratú kérdőív, melyen felhívják a szülők figyelmét, hogy gyermeküket az iskolacsoros meg fogja vizsgálni és hogy a vizsgálat alaposabb és gyorsabban lebonyolítható legyen, előzőleg a szülőket a gyermekekre vonatkozólag ezen a lapon kikérdezik, végül a tbc-sek törzslapja és a venereás betegek lapja. Ha ezek a lapok az ország falusi lakosságáról készen volnának, nem volna probléma például az egykének a vizsgálása, mert az adatok rávilágítanak sok mindenre.

Ez a könyv, melyet a szerzők nagy hozzáértéssel és még nagyobb lelkesedéssel állítottak össze, akkor fogja elérni igazi célját, ha átérzik a benne foglalt kérdéseknek nagy fontosságát. Általában az a féltő gond, mellyel az Országos Közegészségügyi Intézet népességünk megmentésén dolgozik, megérdemel minden támogatást. Adatgyűjtő munkásságunk minden vonatkozásában kiváló, csak a közegészségügy terén voltak nagy mulasztások, a Közegészségügyi Intézettel azonban lerakták az alapjait egy olyan adatgyűjtő tevékenységnek, mellyel a magyar faj jövőjét legjobban biztosíthatjuk.

Kertész János.

Laurentzy Vilmos dr.: Új magyar iskolapolitika. Budapest, 1933. Kir. Magy.

Egyetemi Nyomda. (N. 8-r., 52 lap.) — **Laurentzy Vilmos dr.: A mezőgazdasági szakoktatás modern és racionális megszervezése és a polgári iskola reformja.** Budapest, 1934. Pedag. Szeminárium. (8-r., 40 lap.)

Mindkét dolgozat a kormány nemzeti munkatervének 87. pontjában foglalt gondolatból indul ki, hogy a racionalizálást a közoktatásügy területén is érvényesíteni kell. Szerzőnk e célból föntidézett című első füzetében először a mai közoktatásügyi szervezetbe tartozó intézményeknek és problémáiknak jó áttekintését adja. Új dolgokat e részben nem mond, csak a tényeket állapítja meg röviden, a meglévő állapotokat ismerteti, néhány szóba foglalt ügyes kritikai megjegyzésekkel. Ez utóbbiakban nagyon sok helyes és régen pium desideriumként szereplő gondolat és óhaj jelentkezik. Így például az általánosan művelő oktatási rendszerhez tartozó intézmények közül az elemi iskolák kettéágazásának szükségessége falusi és városi iskolák szerint, a közgazdasági szempontok érvényesítése a középiskolai tanítás anyagában, a tanítóképzés célszerű szervezésének vitás kérdései, a jogakadémiák létjogosultságának kérdése, a modernizmus és a nemzeti gondolat kiegyeztetése a művészeti főiskolákon, az egyetemi oktatás nevelői oldalának kidomborítása stb. Hasonlóan összegezi, kritikai megjegyzésekkel és a problémák kijelölésével kísérve, a különleges gazdasági szakoktatás magyar iskolarendszerét. Érinti a középfokú mezőgazdasági iskolatípus teljes kiépítésének szükségességére és a kereskedelmi iskolák differenciálására vonatkozó, a mezőgazdasági akadémiák és a közgazdasági egyetem viszonyából előálló problémákat stb. Ebben a szakaszban sajátosan és egyelőre, legalább mai állapotában, helytelenül a polgári iskolát is idesorozza a különleges gazdasági szakoktatás iskolarend-

szerébe, holott a négyosztályú polgári iskola, bármennyire hangoztatjuk is az étellel való kapcsolatának szükségességét, tényleg inkább általánosan művelője a kispolgárság társadalmi rétegének. Alap gondolatainak megfelelően a racionalizálás szempontjából tárgyalja szerzőnk a továbbiakban az egyes iskolatípusok arányosításának, a tanügyi közgazdaságtan s a személyi és anyagi ügyeknek problémáit is. Szóval széleskörű kritikai szemlét kapunk az ország teljes iskolapolitikájának mai állapotáról és a meglátott problémáknak olyan tömegét, melyet minden pedagógus és kultúrpolitikus valóban létező problémák gyanánt el is fogad, úgyhogy ezeknek megoldása egy nagy, egységes kultúrpolitikai kormányzat programja lehet. Igaz és bátor szavak tolnak szerzőnk tollára a személyi és anyagi ügyek problémáinak tárgyalásában is. Szerzőnk ezután a maga eszméi szerint racionalizáltan gondolja el az egész magyar iskolaszervezetet, és tabellákba, részben alternatív tabellákba foglalva mutatja be az általa tervezett iskolarendszert és az iskolaügyi kormányzatot. Majd három fejezetben külön-külön foglalkozik a magyar gazdasági szakoktatás három ágával: a mezőgazdasági, a kereskedelmi és az ipari oktatás kérdéseivel. A mezőgazdasági oktatásról szóló fejezet, mely különálló felolvasása volt szerzőnknek, az ezen ághoz tartozó összes iskolatípusokat ismerteti; részben az előző fejezetekből már ismert, de részletesebben kifejtett gondolatokat nyújt, így például a négyosztályú polgári iskolának általa elképzelt, de általában s főleg a polgári iskolai tanárság körében népszerűtlen, fejlődési lehetőségeiben korlátozott szerepéről. E fejezet, melyet a mezőgazdasági iskolafajtáknak és intézményeknek egy összefoglaló tabellája kísér, egyúttal propagandát óhajt kifejtetni a középfokú mezőgazdasági iskolák számának szaporítására, célszerű reformálására és kifejlesztésére. Hasonló módon dolgozza föl szerzőnk a következő két fejezetben a kereskedelmi és ipari oktatásnak egész szervezetét s a jelen állapotok ismertetésével kapcsolatban fölmerülő kérdéseket.

Nem tagadható, hogy szerzőnk, ki kereskedelmi akadémiai tanár létére is bemutatta nagy érzékét a mezőgazdasági oktatásügy kérdései iránt (többek között például Apácai Csere Jánosról mint agráríróról és Apácai „Calendarium perpetuum“-áról szóló cikkeivel és sok más, e tárgykörbe vágó tanulmányával is), lelkesen és megfelelő szakszerűséggel foglalkozik efféle témákkal, amit bizonyít a füzet végén felsorolt, különféle pedagógiai és gazdasági szakfolyóiratokban, kisebb-nagyobb napilapokban megjelent közel félszáz cikke és közleménye. Sajnos, szóbanforgó füzetének gondolatai, bár főképpen a gazdasági és gazdaságos oktatásra vonatkoznak, még bizonyára sokáig utópisztikusnak fognak maradni, éppen az egész világ gazdasági helyzetének s benne a miénknek reménytelensége miatt.

Ugyanez a véleményünk másik füzetéről is, mely részben a fönt ismertetett „Új magyar iskolapolitika“ c. füzet III. fejezetének gondolatkörében mozog, azonban sokkal részletesebb és behatóbb tárgyalással és szorosabb kapcsolatban a polgári iskola jövőjének kérdésével. Jó meglátásokkal s pontos adatokkal ismerteti a jobb sorsra érdemes polgári iskolának a létért való

küzdelmét, mely kétségtelen jelensége az utóbbi évtizedek magyar iskolaügyének, annak a paradoxonnak ellenére, hogy a polgári iskola ma is az aránylag legnépesebb alsó tagozatú középfokú iskola. Részletesen foglalkozik ezután a mezőgazdasági oktatás mindennemű ügyeivel s határozottan kialakult felfogását egy 26 pontban megfogalmazott reformjavaslatban foglalja össze. Hat tabella egészíti ki és világosítja meg még inkább a füzetben foglalt fejtegetéseit. Szerzőnknek erős nemzeti érzésre valló, a magyarságnak annyi bal-szerencse közt boldogulását szem előtt tartó gondolatai komoly pedagóguslélek érdeklődéséből fakadnak s minden esetleges ellenvélemény mellett is rokonszenvet s elismerést érdemelnek.

gy.

Jánosi József: Világnézeti típuskutatás és filozófiai megalapozása. A Pázmány Péter Irodalmi Társaság kiadása. Budapest, 1934. 96 l.

Jellemzően modern megnyilvánulása korunknak a világnézeti problémáknak homloktérbe nyomulása, amire a zavaros történeti helyzet, az individualitások és kollektivitások homályos valóságátalása a legfőbb magyarázat. Jánosi tanulmánya így azokra a kísérletekre akar rámutatni, amelyek elsősorban az individualitások szempontjából tisztázni, tudatosítani akarják az ember történeti helyzetét, s filozófiai megokolását akarják nyújtani a konkrét állásfoglalásoknak a tárgyi történésekkel és a szellemi folyamatokkal szemben.

Bevezetésében a világnézettan jelentőségéről és időszerűségéről beszél, ismertető részében pedig sorra veszi a világnézettan alapvető megoldási kísérleteit. Az irodalomban, különösen a német irodalomban való tájékozottsága nyilvánvaló. Az összes jelentős problémafelvetéseket érinti, a felosztásokat előadja, sőt magyarázni is megkísérli, ez utóbbi azonban nem mindenütt sikerül. Elszűrki ott, ahol a felosztási alapok sokfélesége változatos típusokat hoz létre (Jaspers), vagy ott, ahol a felosztási alap első tekintetre nem szembeszökő (Spranger). Legjobban sikerült Grünbaum művének a jellemzése, legkevésbé Leisegangé. Érezte ezt maga a szerző is, mert Leisegangra újra meg újra visszatér s a pszichologizmus elleni harcában (a IV. részben) kimerítően foglalkozik vele; megérteni azonban semmiképen sem tudja, mert nem tesz különbséget gondolkodástan és logika között. Leisegang, ha nem is világosan, de érezte ezt a különbséget, ezért is adta főművének a *Denkformen* címet. Megsejtette tehát, hogy nem a logikák különbözök, hanem az emberek gondolkodásformái, amelyekkel sajátos utakon keresik az *egy igazságot*, amely felé minden út vezet.

Jánosi megoldási kísérleteinek alapvető hibája az, hogy szerinte „a filozófia létmegismerés kíván lenni“ (83. l.). Ez azonban legfeljebb a metafizika és nem általában a filozófia célja, mert ez utóbbiban igen sok, a léttől teljesen elvonatkozatható problémakomplexum is van, amelyek közül a legfontosabb az érvényességek világa. Ennek szem előtt tartásával kellett volna Jánosinak a különböző megoldási kísérletekről számot adnia, kritikájában pedig az értékérvényességekre vonatkoztatni az eddig létszférában mozgó világnézeti típusalkotásokat. E szempont emelkedettsége nyilvánvaló, mert hiszen